

Perkūnkulkė – griaustinio dievo ženklas

Nijolė LAURINKIENĖ

Perkūnas, senasis griaustinio ir žaibo dievas, turėjo ne tik konkretų žmogišką pavidalą, bet ir tam tikrus atributus, kurie charakterizuoja jį patį, atspindi jo mitinį pasaulį. Viena iš reikšmingiausių su Perkūnu glaudžiai susijusių realiųjų – **Perkūno kulka**, dar vadinama **Perkūno kirveliu**, **Perkūno strėle**. Kad šie pavadinimai vartojami kaip sinonimai, rodo tokie aiškinimai: „Akmeninį kirvį vadina Perkūno strėle“ (LTR 1039/16/). „Randamus laukuos akmeninius kirvukus vadina strielomis“ (LTR 11/18a/). „Perkūno kulkos yra akmeniniai kirveliai“ (LTR 759/4; žr. taip pat LTR 757 141,150/). Perkūno kulkos gali būti pavadinamos ir perkūnspeniais (LKŽ 9, p.835), kaukaspeniais (LTR 743/95/; LTR 757/40,43/; LTR 1667/117/; LKŽ 5, p.421), laumės speniais (LTR 832/240/; LKŽ 7, p.190), raganspeniais (LTR 1667/117/), skauspiliais (LTR 828/361/), skauspeniais (LKŽ 12, p.784), skauspiniais (LTR 1001/512/), velnio pirštais (LTR 1667/115/; LKŽ 9, p.30), velnio nagais (LTR 828/296/; LTR 1001/511/; LKŽ 7, p.50). Pažymėtina, kad germanų griaustinio dievo Toro ginklo įvardijimai taip pat įvairūs. Kaip ir lietuvių mitologijoje, jo ginklui pavadinti vartojama keletas žodžių ar junginių: *doners pfile* ‘griaustinio strėlės’, *donneräxte* ‘griaustinio kirviai’, *donnersteine* ‘griaustinio akmenys’, *donnerhämmer* ‘griaustinio kūjai’, *strahlstein* ‘spinduliuojantis akmuo’, *teufelsfinger* ‘velnio pirštai’ ir kt.¹ Dauguma šių pavadinimų – reiškiantys Perkūno strėlę, Perkūno kirvį, kūjį, velnio pirštą – savo prasme atitinka lietuviškus.

Apibūdinimai, kas yra Perkūno kirvelis ar Perkūno kulka, įvairūs, tačiau kai kuriuos bendrus bruožus vis dėlto galėtume išvelgti. Visų pirma reiktų pažymėti, kad Perkūno ginklo ir apskritai griaustinio samprata glaudžiai siejasi su akmenimis. Įsivaizduojama, kad griaudėjimas – tai akmenų ritinimas, vežiojimas ar važiavimas per akmenis: „Dievas rita akmenis žemyn“ (LTR 763/15c/). „Dievas akmenis veža“ (LTR 763/10g/). „Kai griaudžia, tai ten viršuj akmenis iš vežimo verčia“ (LTR 1001/488/). „Švyis danguje važiuoja su akmenimis, tai užtai griauti“ (LTR 1001/485/). „Griaustinis kyla Perkūnui važiuojant su brika per akmenis...“ (LTR 832/120/). Vadinasi, griaustinis – tai dažniausiai vienoks ar kitoks akmenų judėjimas: riedėjimas, griuvimas, kritimas. Perkūno kirveliai ar kulkos taip pat dažniausiai suvokiami kaip akmeniniai: „Perkūnas mušas su akmeniniais kirveliais, kurių seniau ir dar dabar randą laukuo-

se“ (LTR 757/21/). „Akmenys – „Perkūno kirveliai“ – panašūs į kirvį. Dar buvo akmenys „Perkūno strėlė“ (LTR 1418/14/). „Žemaičiai kartais vaizduojasi jį [Perkūną – N.L.] kaip raitelį, sėdintį ant ugninio žirgo ir svaidentį akmeninėmis kulipkomis, kurios vadinamos „Perkūno kulkomis“. Mokslo žmonės jas vadina belemnitais (BrčNR, p.474). Pagal čia cituojamą B.Buračo aprašymą, Perkūno kulkomis buvo laikomi belemnitai. Tačiau kitur teigiama, kad Perkūno kulkos yra iš titnago: „Skaপিষ্কীų kaime žmonys da prieš karą išardavo perkūno kulkų, tokios panašios į kirvukus iš titnago“ (LTR 1766/35/). „Perkūno kulkos tai yra titnaginiai akmenėliai, randami laukuose. Jų vidurys visuomet yra kiauras, nes taip yra Perkūno sudaryti, kad geriau būtų šauti“ (LTR 832/249/). Tikėjimuose aiškinama, ne tik iš ko padarytos Perkūno kulkos ar kirveliai, bet ir kokio jie pavidalo. „Apvalūs akmenys su skyde viduryje vadinami Perkūno kulkomis“ (LTR 828/2/). „Apvalius akmenis su skylėmis, kurie vadinami Perkūno kulkomis, vartoja gydymui nuo dedervinių“ (LTR 828/78/). Perkūno kulkų ar kirvelių forma taip pat gali būti įvairiai nusakoma. Kaip buvo minėta, Perkūno ginklą atstojantys akmenukai gali būti apvalūs. Kai kurie tų akmenukų – pailgi, jų vienas ar abu galai yra smailėjantys: „Jo [Perkūno – N.L.] ginklas yra kirvukas. Vienas galas yra storas, kitas – plonas ir juodos spalvos, viduryje su skyde“ (LTR 828/262/). „Perkūno kulkos – akmeninės, su vienu smailiu galu, drūt-galyj su išgręžta skyde“ (LTR 758/18/). „Perkūno kulkos – kaukospeniai; žmogaus piršto didumo, smailūs, panašūs į kulkas, tamsiai rudos spalvos“ (LTR 757/43/). „Kai kada žvyre ar žvyrynuos, daugiausia pagal geležinkelį rasdavo tokių akmeniukų, nei tai spenys, nei tai pirštas ir nei akmuo nei kaukas, toks kasžin koks pailgas ir dar su skyleli vidury“ (LTR 1667/117/). (...) „ugi ir radau ant žvyro tokią kulką, didelę, į abudu galus smailyn suseina“ (LTR 832/236/). „Perkūno kulkos yra panašios į prieškarinių laikų cukraus galvas (pailgos išvaizdos, vienu galu smailoku, antru storu). Tokias perkūno kulkas ne vienas žmogus esąs matęs“ (LTR 758/13/).

Perkūno kulkų, kirvelių spalva apibūdinama kaip gelsva, ruda, mėlyna, pilka, juoda: „Perkūno kulkos, randamos laukuose, – pailgos, gelsvos spalvos, dar vadinamos kaukaspeniais“ (LTR 743/95/). „Perkūno kulka yra rudas apskritas akmenukas“ (LTR 828/295/). „Perkūno kulkos yra mėlyni akmenys, panašūs į kirvukus“ (LTR

828/68/). „Perkūno kulkos yra pilkos su skyje“ (LTR 763/7/). „Beskindama pamatė prie savęs perkūno įtrenktą žilvitį, o po žilvičiu rado tą juodą gludyto akmenis kirvuką“ (LTR 11/87/).

Remiantis pateiktais pavyzdžiais galima būtų apibendrinti, kad Perkūno kulkos ar kirveliai būna:

1. Apskriti.
2. Pailgi kaip pirštas. Šie akmenukai gali būti į abudu galus smailėjantys arba vienu galu storu, kitu plonu.
3. Dauguma akmenukų – su skyje. Skyklė gali būti į viršų siaurėjanti.
4. Spalva – gelsva, ruda, mėlyna, pilka, juoda.
5. Vienuose tekstuose pažymima, kad tai yra belemnitas, kituose – titnagas.

Taigi nėra abejonės, kad Perkūno ginklas buvo akmeninis. Tačiau įvairiai aiškinama, koks tai akmuo. Ypač tingas dėmesys atkreiptinas į teiginį, kad Perkūno kirvelis ar kulka buvo titnaginiai. Kaip žinoma, titnagu įkuriama ugnis. Su tokiu ugnį įskeliančiu Perkūno įrankiu sietusi su ugnimi susijusi šio dievo prigimtis. Ugnį įžiebiantia titnago galia gali būti paaiškintas ir žaibo atsiradimas. Perkūno įrankis kartais pavaizduojamas kaip degantis ir skriejantis oru, kitaip tariant, kaip žaibas: „Perkūnas trenkdamas meta degantį kirvį“ (LTR 759/5/). Vienu atveju tikima, kad žaibas – tai titnagu įskelta ugnis: „Kai žaibuoja, tai šv. Petras stovi prie dangaus vartų ir skelia į titnagą ugnelei uždegti“ (LTR 763/16b/). Šventas Petras funkcinio požiūriu čia atitinka Perkūną. Žaibas asociavosi su ugnimi, įžiebiamą trinant du akmenis. Pats griauštinio dievas galėjo būti laikomas tos dangiškos ugnies – žaibo įkūrėju.

Kaip teigiama Rigvedoje, ugnies įžiebimo aktą atlieka Indra. Jis įkuria ugnį tarp dviejų akmenų: yó hatvāhim áriṇat saptá sīndhūn, yó ga udājad apadhá valásya, yó áśmanor antár agnīm jajāna, samvrīk samátsu sá janāsa indrah (RV II 12, 3).

Vertimas į rusų kalbą:

Кто, убив змея, пустил струиться семь рек,
Кто выгнал коров, (этот) устранил Валы,
Кто породил огонь между двух камней,
Кто загребаёт (добычу) в сражениях - тот,
о люди, Индра!

Su ugnies ar žaibo įžiebimu tarp dviejų akmenų siejasi įsivaizdavimas, kad griaudėjimas – tai Perkūno malimas girnomis. Žmonių sakoma: „Perkūnas mala su girnomis kada griaudžia“ (LTR 763/9/). „Kai griaudžia, tai danguj girnomis mala miltus“ (LTR 1001/493/). „Griaudžiant vaikams sako, kad Dievas pyragus mala“ (LTR 757/148/). Malimas – taip pat dviejų akmenų trintis. Su rekonstruojama indoeuropiečių šaknimi *mel–, *melō– turi etimologinį ryšį žodžiai, reiškiantys ne tik malimą, bet ir ugnį, žaibą: sen. islandų myln ‘ugnis’, mylna ‘malūnas’,

prūsų mealde ‘žaibas’ bei meltan ‘miltai’.³ Matyt kadaise malimo girnomis ir žaibo, kuris įsivaizduojamas kaip tarp dviejų akmenų įkurta ugnis, sampratos buvo artimos. J. de Vries germanų Toro kūjo pavadinimą Mjöllnir sieja su rusų молния ‘žaibas’ ir latvių milna ‘Perkūno kūjis’.⁴

Perkūno kulka (ar kirvelis) buvo laikoma šventa, pasižymėjo nepaprastomis savybėmis (LTR 757/41/; LTR 758/18/). Ši kulka Perkūnui šaunant įsmigdavo į žemę taip giliai, kad tik po kelerių metų iškildavo į žemės paviršių. Sakmėse ar tikėjimuose įvairiai nusakoma, kaip giliai ji įsminga į žemę ir kiek metų ji ten išbūna. Dažniausiai teigiama, kad Perkūno kulka įsminga septynis stuomenis ar sieksnius gilyn į žemę ir po septynerių metų iškyla: „In velnian trenkiant, kulka jo [Perkūno – N.L.] aina gilyn in septynis stuomenis, ir kas met’ iš žamės aukštyn vienan stuomenin kyla. Septyniems metams praėjus jan randi ant žamas gulintian“ (BsFM, p.180). „Jei jis [Perkūnas – N.L.] nepataiko į velnią, tuomet kirvelis įsminga į žemę septynių sieksnių gilumon. Po septynių metų jis vėl išlenda viršun. Žmogus, radęs šį kirvelį, būna labai laimingas“ (LTR 759/4/; žr. taip pat LTR 2567/258/; LTR 1039/15/). Devynis stuomenis ir devynerius metus: (...) „ta kulka įlenda per devynis stuomenis į žemę, o paskui per devynerius metus iškyla“ (LTR 828/3/). Trylika metų: „Perkūnas trenkdamas meta degantį kirvį, kuris įsismeigia giliai į žemę. Po trylikos metų tas kirvis iškyla į viršų“ (LTR 759/5/). Perkūnas savo kulka taikydavosi į velnią. Gal dėl to ji įsmigdavo po žemėmis taip giliai. Juk velnias – požemio gyventojas.

Perkūno kirvelis ne visuomet įsminga giliai į žemę. Jis gali būti randamas toje vietoje, į kurią trenkė Perkūnas – neretai prie suskaldyto medžio skeveldrų: „Sykį užėjo baidus griauštinis. Vienas žmogus ėjo keliu ir, pamatęs ateisiant šturmą, palindo po medžiu. Tik pamatė jis juodą katiną į medį belipant. Kad trenks perkūnas, kad medis į kavalkus sutrupėjo, o katins nubėgo kitur ir vėl lip ant triobos. Kad žiebs, kad žemė sudrebėjo ir dega trioba, o katins vėl pasileido per lauką. Kai trenkė, žmogus pamatė iš dangaus kažką krentant. Jis priejo prie sudaužyto medžio ir rado tokių kirvukų“ (LTR 1552/224/).

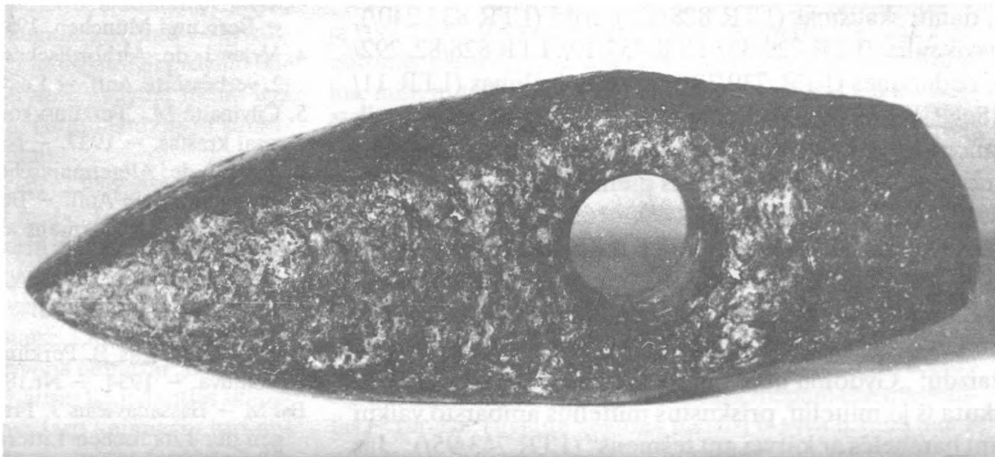
Sakmėje teigiama, kad žmogus matęs, kaip perkūnis jos metu kirvukas iškrito iš dangaus. Perkūno kulky griaudžiant kritimą iš dangaus, jų radimą prie sudaužyto medžio patvirtina ir tikėjimai: „Kai griaudžia, tai iš dangaus krinta Perkūno kulkos ir trenkia“ (LTR 1001/516/). „Perkūno kirveliai yra perkūno kulkos. Su jomis Perkūnas šauna iš dangaus į žemę. Tai yra tokie titnaginiai kirvukai“ (LTR 1640/128/). „Seni žmonės sako, kad perkūno trenktam medyje arba giliai žemėje rasi perkūno kulką“ (LTR 757/150/).

Taigi perkūno kulkos, randamos įsmigusios į žemę ar prie sudaužyto medžio, atlieka iš dangaus, ir neabejotina, kad jos yra dangaus dievybės ženklas.

Perkūno kulkos, pasiekusios žemę, neretai sprogsa, ypač kai atsitrenkia į kokį nors daiktą: „Perkūno kulkos

yra tai ilgos vylyčios, lyg pavadžios. Jos krenta iš oro aukštybių ir, pasiekusios žemėj kokį daiktą, trenkia, sprogsa“ (LTR 758/15/). Vienoje sakmėje pasakojama, kaip Perkūno kulka, įkritusi į grybautojo krepšį, neilgai trukus susprogsa: „Vieną kartą Alsėdžių parapijoj sekmadienį išėjęs žmogus miškan grybauti, ir jam begrybaujant pradėjęs Perkūnas grumėti. Grybautojui – bumpt, įkritusi į krepšį perkūno kulka, lyg cukraus galva, tas tuoj krežį pliopt, padėjęs ant žemės ir, kiek tik kojos neša, davai bėgti. Neilgai trukus ta perkūno kulka krežį sprogsi taip smarkiai, jog krežis į purslas išėjęs, ir net grybautoją patį kiek prirenkęs Perkūnas“ (LTR 758/17/).

Pasakojimą apie Perkūno kulką, kuri galinti sprogti, pateikė M. Čilvinaitė vienoje iš savo publikacijų „Gimtajame krašte“.⁵ Baltramiejus Sutkus iš Riogliškių k. (Šakių apskr.) jai pasakojęs, kad jo motina, Agota Sutkienė, turėjusi Perkūno kulką – akmeninį kirvuką su skyle kirpentėj. Šia kulka Sutkienė gydydavusi pati pasitvindama skaudulius ir skolindavusi ją kaimynėms. Kartą atėjo kaimynė paprašyti Perkūno kulkos skaudančioms vietoms pasitrinti. Gavusi Perkūno kulką išsipasakojo, kad, saugok Dieve, reikią saugoti Perkūno kulką, kad ji nenukristų ant žemės, nes jei ji nukristų žemėn, tai atsivertų žemė į devynis stuomenis ir prarytų kulką. B. Sutkus tuomet buvo dar nedidelis vaikas, ir tas pasakojimas jam paliko įspūdį. Kur eidamas, ką bedarydamas jis galvojęs apie tą kulką. Berniukas panoro pats išbandyti – ar iš tiesų žemė atsivertų į devynis stuomenis. Kaimynei gražinus kulką, Sutkus slapta paėmė jį taip viliojusį daiktą ir išbėgo lauk. Nubėgęs prie klėties, norėjo mesti Perkūno kulką žemėn, tačiau sumojo, kad atsivėrusi dėl kulkos kritimo žemė prarys ir klėtį. Vaikui pagailo klėties ir nubėgęs prie pirties. Tačiau pirties taip pat buvo gaila. Už pirties matėsi Karolio Dambravičiaus miškas. Šio miško Sutkus nesigailėjęs, tad metė Perkūno kulką kuo toliau, kad žemė, rydama kulką, neprarytų jo paties. Tačiau Perkūno kulka pupt, nukritusi žemėn, ir žemė jos nerijusi. Dar kartą metė, bet ir vėl kulka tebegu-

Akmeninis kirvelis. Vidurio Lietuva. Tikslī radimo vieta nežinoma. Kirvelio dydis 15,1x4,3x5 cm, skylės kotui skersmuo – 2,4 cm. *Aloyzo PETRAŠIŪNO nuotrauka*

lėjo ant žemės. Sutkus parsinešė kulką namo ir niekam nieko nesakė. Tiesa, jis labai norėjo papasakoti ir įrodyti, kad Perkūno kulkos žemė neryja, tačiau, bijodamas gauti į kailį, tylėjo ir niekam apie savo patyrimą nepasakojo.

Kaip matyti iš šio pasakojimo, čia aiškiai susiduria tikėjimo ir netikėjimo dalykai. Smalsus vaikas išbando akmeninio kirvuko, vadinamo Perkūno kulka, maginę galią ir įsitikina, kad tai – tik žmonių prasimanymai. Tačiau jis nedrįsta to pasakyti namiškiams, bijodamas jų pasmerkimo. Tai rodo, kaip giliai tuomet dar buvo įaugęs sąmonėje tikėjimas Perkūnu ar su juo susijusiais nepaprastą galią turinčiais daiktais.

Be nusakytų, dar vienas Perkūno kirvelio ypatumas, atsiskleidžiantis liaudies tikėjimuose, yra tas, kad šis ginklas kaip bumerangas gali sugrįžti į Perkūno rankas: „Jis [Perkūnas – N.L.] rankose turi kirvį, ir jei kas prasikals, tai jis kirvį paleidžia. Kaip kirvis krinta žemyn, sužiba ir vėl grįžta atgal“ (LTR 763/4/). Toro kūjis Mjollniras taip pat turi savybę pataikyti į tikslą ir sugrįžti į Toro rankas. Tai būdinga ir Indros kuokai, airių dievo Dagda mėtomam akmeniui. Tuo remdamasis J. de Vries daro išvadą, kad tai yra indoeuropietiškas motyvas.⁶

Perkūno kirveliai, kulkos pasižymėjo ypatingu poveikiu. Dėl to žmonės panaudodavo juos įvairiems tikslams. Visų pirma perkūnkulkė apsaugodavo nuo velnio ir kitų piktybių: „Kai kurie žmonės jas nešiojasi kišenių, nes, sako, velnią nuveja“ (LTR 828/72/). „(...) raganoms ar velniams jodant naktimis arklius, tokia kulka, pakišta po ėdžiomis arba pakabinta ant drobynos, paliuosuojanti juos nuo nelabųjų“ (LT 3,2, p.322). Perkūnkulkės apsaugodavo namus ir nuo griausmo: „Perkūno kulka atnešanti žmogui ir namams laimę, apgindama nuo Perkūno įtrenkimo, todėl ai deda jas ant slinksčių naujose trobose“ (LT 3,2, p.322).

Ligos, kurias gydyti padėdavo perkūnkulkė, labai įvairios: žaizdos (LTR 743/95/; LTR 832/248, 249, 254), sutinimai (LTR 759/19/), gerklės skaudėjimas (LTR 752/42/), dantų skausmas (LTR 828/82/), rožė (LTR 832/240/), navikauliai (LTR 739/33/; LTR 752/19/; LTR 828/82, 292/), dedervinės (LTR 739/33/), gyvatės įgėlimas (LTR 11/18c/; LTR 832/252/). Perkūno kulkomis gydydavo ne tik žmones, bet ir gyvulius, dažniausiai karves: ištinus ar sutrūkinėjus tešmeniui, sugedus pienui (LTR 11/18c/; LTR 759/19/; LTR 832/254/; LTR 992/162/; LTR 2281/27/).

Gydymo būdai perkūnkulke rodo, kad tai turėjęs būti ne paprastas kietas akmuo, o gana minkštas, kadangi jį galima skusti. Veikiausiai tai belemnitas. Nuo perkūnkulkės priskustus miltelius dėdavo ant skaudamų vietų, žaizdų: „Gydoma taip: paima kaukaspenį, su peiliu priskuta iš jo miltelių, priskustus miltelius apibarsto vaikui ant bambelės ar karvei ant tešmens“ (LTR 743/95/). „Jas [Perkūno kulkas – *N.L.*] skuta į miltelius ir juos deda ant didelių žaizdų, nes jos gyda“ (LTR 828/72/). Kitas vaistų iš Perkūno kulkos ruošimo būdas – pavirinant ją saldžiame piene: (...) „perkūno kulką reikia saldžiame (nerūgusiame) piene pavirinti ir gerti“ (LTR 758/19/). Perkūno kirvelio milteliais, sumaišę juos su vengrių devyndrekiu (*Ferula Asa foetida*), rūkydavo karves: „Juodas nuzulintas akmens gabaliukas vadinamas perkūno kirveliu. Sutrynę šmotelį perkūno kirvelio ir sumaišę su vengrių devyndrekiu, rūkydavo karves“ (LTR 739/29/). Belemnitas yra minkštesnis už titnagą, ir labiau įtikėtina, kad nuo šio akmens buvo skutami milteliai gydymui. Vis dėlto kai kuriuose tikėjimuose pažymima, kad ir titnago milteliai buvo naudojami gydymui: „Perkūno kulkos tai yra titnaginiai akmenėliai, randami laukuose. Jų vidurys visuomet kiauras, nes taip yra Perkūno sudaryti, kad geriau būtų šauti. Jas vartoja vaistams, pila ant žaizdų paskutę į miltelius“ (LTR 832/249/). Nors šiaip titnagas yra kietas, tačiau pasitaiko tokių sudūlėjusių titnagų, kurių paviršius gana minkštas. Toks titnagas, matyt, ir galėjo būti skutamas. Vadinasi, gydymui buvo naudojami abiejų rūšių akmenys – belemnitas ir titnagas.

Taigi iš pateiktų faktų paaiškėja, kad Perkūno kulka – vienas svarbiausių griausmavaldžio atributų – buvo iš akmens: tiesiog akmuo ar iš jo pagamintas įrankis, neretai primenantis senuosius akmens amžiaus archeologinius

radinius – akmeninius kirvukus. Archeologų teigimu, šitokie akmeniniai kirvukai liaudyje ir buvo vadinami Perkūno kulkomis. Jie kaip retenybės patekdavo į dvarų, kai kurių įstaigų rinkinius, iš kurių viena seniausių buvo E.Tiškevičiaus kolekcija, sudariusi 1856 m. įsteigto viešo archeologijos „Senienų muziejaus“ Vilniuje pagrindą. Joje nemaža buvo ir gludintų akmeninių kirvukų.⁷ Įdomu, kad jie atitiko Perkūno kirvuko, kaip griaustinio dievui priklausiusio daikto, įsivaizdavimą.

NUORODOS:

1. Grimm J. Deutsche Mythologie. – 4. Aufl. – Göttersloh, 1935. – Bd. 1. – P. 149.
2. Rigveda / Izdaniye padgotovila T.J.Elizarenkova. – M., 1989. – P. 249. – Rusų k.
3. Pokorny J. Indogermanisches etymologisches Wörterbuch. – Bern und München, 1959. – Bd. 1. – P. 716–717.
4. Vries J. de. Altnordisches etymologisches Wörterbuch. – 2. verbesserte Aufl. – Leiden, 1977. – P. 390, 397.
5. Čilvinaitė M. „Perkūno kolka“ ir kiti gydymo būdai // Gimtasai kraštas. – 1937. – Nr.1 (13). – P.84.
6. Vries J. de. Altgermanische Religionsgeschichte. – 2, völlig neu bearbeitete Aufl. – Berlin, 1957. – Bd. 2. – P.127.
7. Rimantienė R. Akmens amžius Lietuvoje. – V., 1984. – P.5.

SANTRUMPOS:

- BrčNr – Buračas B. Perkūnas: Burtai ir prietarai // Naujoji Romuva. – 1934. – Nr.180–1.
- BsFM – Bassanavičius J. Fragmenta mithologiae // Mitteilungen der Litauischen Litterarischen Gesellschaft. – Heidelberg, 1887. – Bd. 2.
- LKŽ – Lietuvių kalbos žodynas. – V., 1968–1986. – T. 1–14.
- LT – Lietuvių tauta. – V., 1923, 1928. – [T.] 3, 2.
- LTR – Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto Lietuvių tautosakos rankraštynas.
- RV – Rigveda.

The bullet of Perkūnas (The Thunderer) is a sign of the Thunder–God

Nijolė LAURINKIENĖ

Perkūnas' bullet (also named Perkūnas' hatchet or Perkūnas' arrow) was considered to be an attribute of the Thunder–God Perkūnas. Perkūnas' bullet (hatchet) was fancied as round or oblong stone with a hole. It is stated that Perkūnas' hatchets are made of flint and fire was struck from it according to some beliefs or it was made from belemnite. Perkūnas' bullet is linked to the image of lightening in Lithuanian folklore. Perkūnas' bullet was considered to be holy and it performed protective and curative functions.

Thus, Perkūnas' bullet is really a stone or a tool made of it reminding often of ancient archaeological finds – stone hatchets from the Stone Age. Such stone hatchets were called the Perkūnas' bullets among the folk.